

կերէնում հէնց այսօր էլ պահուած է այս վեր-
ջիմն ամարատ, որից ամփոփուելով ժազել է մո-
րազոյն գրաքար ձեւը՝ աայր — տար — տէր —
Այս ձեւի հնուիթիւնը զօկերէնում ենթադրութիւն
չէ, այլ հէնց գրաքարից վկայուած մի իրողու-
թիւն. Այդ վկայութիւնն աւելի ամրապնդում է մրա-
նով, որ Ղարաբաղի և թիֆլիզի բարբառներն էլ,
պահել են այդ ձեւերի միջին աստիճանը,
օրինակ.

1) Զօկ.	2) Ղարաբաղ.	3) Գրաբար.
տայկ	տէկ	տիկ
մայս	մէս	միս
(սայրս) սարտ	սէրտ	սիրտ
մայտք	մէտք	միտք
ծայծ	ծէծ	ծիծ
կմայկ	կծէգ	կծիկ ¹
կծայկ	կծէկ	կծիկ ²
քայթթ, քիթթ (թիֆլ.)	քէթ	քիթ

Այսպէս հին են. մայրուք — միրուք (չըզրում)
— մօրուք, մայջիմ — միջիմ. (ուրեմ մէջ — մայջ)
հայծգ — հիծգ. մտայք — մտիկ, կոայ — կոիւ.
պղայծծ — պղիծծ, պայտք — պէտք, սպայտակ
— սպիտակ, թայմ — թի, հայմ — հիմ. և այլն.

Այստեղից ծագող հնդկականութիւնները խիստ
հարցադրական են. մեծք տեսնում ենք, որ
գրաբար և մեր մնացեալ բարբառների է և ի հա-
մապատասխանում են մախահայերէն աչ հրեաբա-
րառիմ. օր. զաւառակամ խէթ — խիթէ, եմթա-
զրում է մի մախորդ որ է, ի հնչիւնների տեղ
աչ պիտի ունենար, խայթխայթէ. իրօք, այդ բա-
ռերը պահուած են գրաբարում իրանց մախմի
նշանակութեամբ.

Գրաբարի տէրք—տեսանք ծագում է աայր բա-
ռից, իսկ տէրէ, ամտարակոյս ենթադրում է մի
աայրէ մախորդ, որմ աւելի ամփոփ գտնում ենք
զաւառակամ տարիլ (տարեցի, *gagner-guerir* չըզրումի
բարբառ) քայի մէջ. ձօկերէնի սարբ,
հարկալ ենթադրում է մի աայր գոյակամ, որից
ելած է «սէր», ծայծ—ծիծ—ծծէկ, ենթադրում է և
մի մախորդ «ծայծել».

Գրաբ. կիմ—պէտք է լինէր կայն, որ երեւում
է յոգմակի — կամայք ձեւից.

Գր. վանցեանի հետ կը շըջինք ո՛չ
միայն մերձաւոր անցեալին, այլ և խորա-
գոյն հնութեան մէջ. իր գիրքը կրթութիւն
մ'է և զբօսանք. հաճոյական է ինչպէս
դաւարազեղ դաշտի մը մէջ հնախոսական
պեղում մը:

1. 2. Այս երկու բառերից էլ երևում է, որ իկ և
ակ փաղաքական մասնիկը մի և նոյն ծագումն ունեն և
նախնի այլ մասնիկի ամփոփումն են:

ԱՇՈՒՇԱՅԻ ԿՆԻՔԸ

առ չամդէս Ամսօրեայ

Կը գրէք. « Առաջին անգամ, որչափ ծանօթ է մեզ,
Հ. Բ. Գաթրեանի Նկատի առաւ կնիքս իւր Տիեզ.
Պատմութեան մէջ »:

Մեծապատիւ Նորայր դիտել կու տայ որ Գաթրեան,
նը չէ, այլ Վենետիկ Միքիթարեան շարք, որ առաջին
անգամ է Նկատի առած են սոյն կնիքը խորհնացոյ Է-
տալերէն Բարգմանութեան մէջ՝ տպուած 1841ին. «Sto-
ria di Mosè Corenense» versione italiana illustrata
» Venezia, tipografia armena S. Lazzaro, 1850.

« Nell'arm. è Petiask Cucnratzuotz o Carca-
ratzuotz. Godiamo osservare che questo titolo si
vede chiaro sull'onice bellissimo a doppia foglia,
che conservasi nel gabinetto nazionale a Parigi,
di cui rechiamo la copia tratta dal Visconti:
ΟΥΣΑΣ ΠΗΤΙΑΞΗΣ ΙΒΗΡΩΝ ΚΑΡ-
ΧΗΔΩΝ. Veggasi *Iconographie grecque*, II, pag.
366 dell'ediz. di Milano. Per Pittasce degli Iberi
e Carchedi deesi intendere principe armeno go-
vernatore dell'Iberia e de' Cuccaresi. Quanto al
nome *Usas* (meglio nel caso retto *Usa*), noi ten-
ghiamo per certo ch'egli è il celebre *Asusà* (in
arm. *Asciuscia*) principe di que' paesi nel V se-
colo, e di cui parla il nostro nel III a c. LX.
L'*Usas* dunque di questa iscrizione, che tanto
diede a pensare agli archeologi italiani, fran-
cesi e tedeschi, non è che la metà del caso ge-
nitivo del nome armeno *Asusa*; poichè già au-
che sull'onice c'è assai spazio per la sillaba *AS* ».

Գաւով այն զաղափարներուն զորս յօդուածագիրը կը
յայտնէ չամդէս Ամսօրեայի մէջ մեր առաջարկած
մեկնութեան դէմ, կը պատասխանուի առանձին յօդուա-
նով մը, զոր տեղւոյ անձկութեան պատճառաւ կը քո-
ղուեք յաշորդ ամսոյն:

ԻՄԲ.

ՎԱՃԱՌԻՈՒՄ Է

ԼՈՅՍ

Պատի օրացոյցը՝ գունաւոր պատկերազարդ
սպագրութեամբ և բուրբոյկին նոր բովանդակու-
թեամբ:

Գրիմ. Mr. E. Toptchian, Tiflis (Caucase) Ma-
datowskaya, 5.